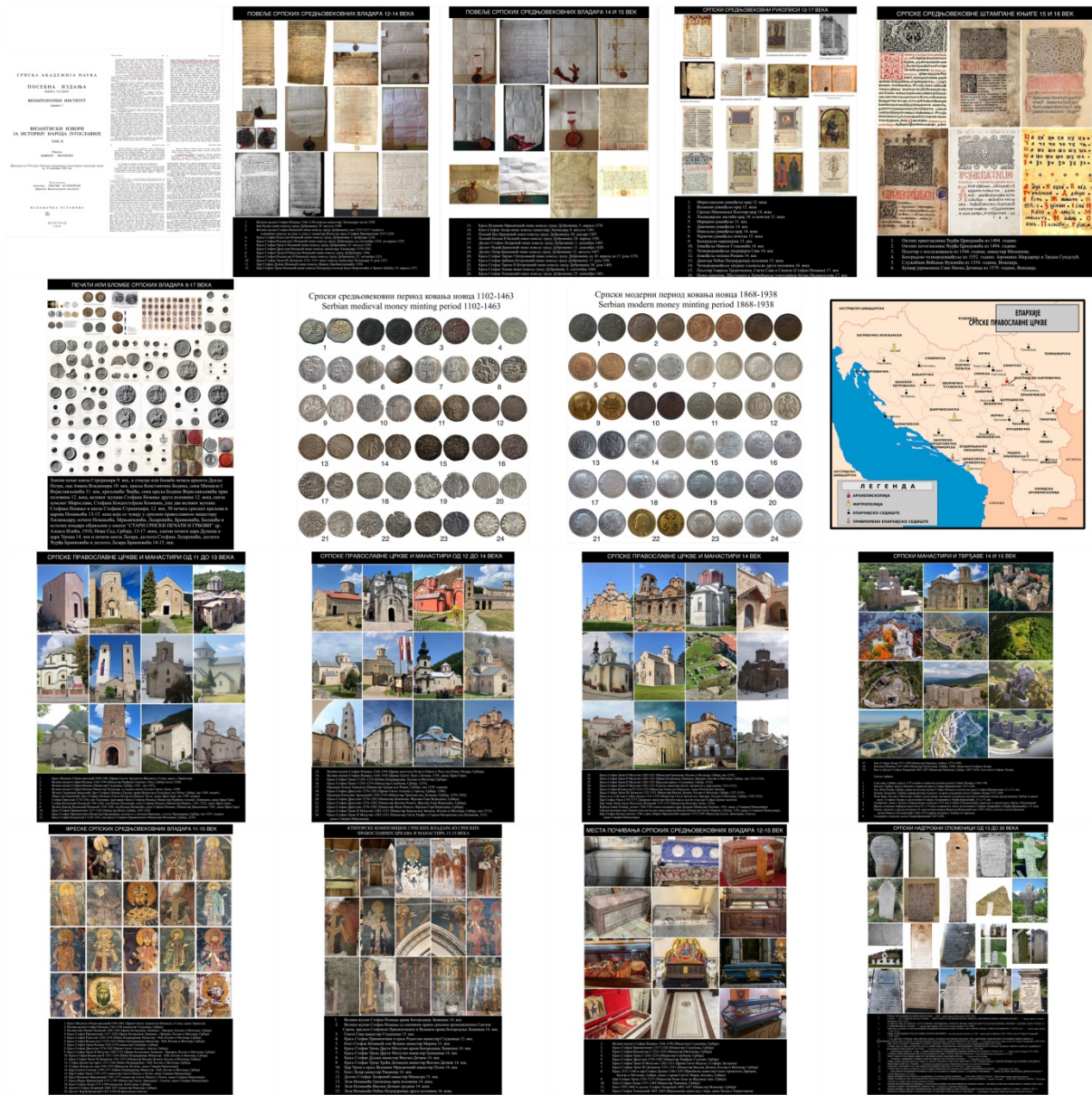

МАТЕРИЈАЛНИ ДОКАЗИ ВИШЕ ВЕКОВНОГ ПОСТОЈАЊА И ПИСМЕНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА

Постоји десет група и на десетине хиљада непобитних материјалних доказа постојања српског народа на Балкану од најкасније 7. века до данашњег дана, постојање које траје, у најмању руку, више од 1400. година!

Ти докази су:

1. Историјски списи
2. Повеље
3. Рукописи
4. Штампане књиге
5. Печати
6. Новац
7. Објекти (Цркве, манастири и тврђаве)
8. Фреске
9. Ктиторски Натписи и
10. Надгробни споменици

1. ИСТОРИЈСКИ СПИСИ

Међу историјским списима најзначајнији су списи византијског цара Порфириогенита 913-959 који у "De Administrando Imperio" односно у "Управљању Царством" или у "Списима о Народима" јасно сведочи у 32. поглављу под насловом "О СРБИМА И ЗЕМЉИ У КОЈОЈ ОНИ САДА ПРЕБИВАЈУ" да су Срби прешли Дунав за време византијског цара Ираклија 610-641 и настанили велико, празно, ратом опустошено подручје од реке Цетине недалеко од града Сплита све до Бугарске, подручје између Јадранског Мора и река Цетине, Саве, Дунава, Мораве, Ибра и Бојане што је подручје данашње Србије заједно са српском јужном покрајином Косово и Метохијом, Босне и Херцеговине заједно са Републиком Српском, Северне Македоније, Северног дела Албаније, Црне Горе и Хрватске. По први пут спомиње Босну као "територију покрштене Србије" у којој живе Срби!

<http://www.serbianmedievalcoins.com/resources/СПИС%20О%20НАРОДИМА%20ЦАРА%20КОНСТАТИНА%20VII%20ПОРФИРОГЕНИТА%2010%20ВЕКА%20ТОМ%202.pdf>

Други значајни историјски списи су дело "GESTA REGUM SCLAVORUM" односно "Цар Словена" или Барски родослов познат и као "Летопис Попа Дукљанина", дело о раној средњовековној историји Јужних Словена, које се приписује напознатом свештенику из Дукље, односно града Бара, настало током друге половине 12. века или нешто касније а које је објављено током 17. века у радовима Мавра Орбина (1601) и Ивана Лучића (1666).

<http://www.serbianmedievalcoins.com/resources/GESTA%20REGUM%20SCLAVORUM%20-%20ЦАР%20СЛОВЕНА%20-%20ЛЕТОПИС%20ПОПА%20ДУКЉАНИНА%2012%20ВЕКА.pdf>

И трећи значајни историјски списи су дело "КРАЉЕВСТВО СЛОВЕНА" Мавра Орбина издато почетком 17. века 1601. године. Орбини прави исту листу као поп Дукљанин, уствари преводи Летопис Попа Дукљанина са латинског на италијански језик али и наставља даље са српским владарима од половине 12. века надаље покривајући и цео Немањић период и остале владаре до Бранковића и 15. века. Прави доста грешака укључујући родослов Стефана Немање али потврђује аутентичност Летописа Попа Дукљанина.

<http://www.serbianmedievalcoins.com/resources/КРАЉЕВСТВО%20СЛОВЕНА%20МАВРО%20ОРБИНИ%201601%2017%20ВЕКА.pdf>

1. Велики жупан Стефан Немања 1166-1196 повеља манастиру Хиландару после 1198. 2. Бан Кулин пише повељу граду Дубровнику 29. августа 1189. 3. Велики жупан Стефан Немањић пише повељу граду Дубровнику око 1215-1217. године и оснивачку повељу на зиду у улазу у манастир Жича као краљ Стефан Првовенчани 1217-1228. 4. Краљ Стефан Радослав Немањић пише повељу граду Дубровнику 4. фебруара 1234. 5. Краљ Стефан Владислав I Немањић пише повељу граду Дубровнику од септембра 1234. до априла 1235. 6. Краљ Стефан Урош I Немањић пише повељу граду Дубровнику 23. августа 1254. 7. Краљ Стефан Драгутин Немањић пише повељу манастиру Хиландару 1276-1282. 8. Краљ Стефан Урош II Милутин Немањић пише повељу граду Дубровнику 1306. 9. Краљ Стефан Владислав II Немањић пише повељу граду Дубровнику 25. октобра 1323. 10. Краљ Стефан Урош III Дечански 1321-1331 пише повељу манастиру Хиландару 9. јула 1327. 11. Цар Стефан Душан Немањић пише повељу Иванку Пробиштиповићу 1350. 12. Цар Стефан Урош Немањић пише повељу Которској господи Басет Биволочићу и Трипет Бућићу 10. априла 1357.

13. Краљ Вукашин Мрњавчевић пише повељу граду Дубровнику 5. априла 1370. 14. Кнез Стефан Лазар пише повељу манастиру Хиландару 8. августа 1381. 15. Племић Вук Бранковић пише повељу граду Дубровнику 20. јануара 1387. 16. Племић Балша II Балшић пише повељу граду Дубровнику 24. априла 1385. 17. Деспот Стефан Лазаревић пише повељу граду Дубровнику 2. децембра 1405. 18. Деспот Бурађ Бранковић пише повељу граду Дубровнику 13. децембра 1428. 19. Деспот Лазар Бранковић пише повељу граду Дубровнику 12. августа 1457. 20. Краљ Стефан Твртко I Котроманић пише повељу граду Дубровнику од 10. априла до 17. јуна 1378. 21. Краљ Стефан Дабиша Котроманић пише повељу граду Дубровнику 17. јула 1392. 22. Краљ Стефан Твртко II Котроманић пише повељу граду Дубровнику 26. јуна 1405. 23. Краљ Стефан Томаш пише повељу граду Дубровнику 3. септембра 1444. 24. Краљ Стефан Томашевић пише повељу граду Дубровнику 25. новембра 1461.

3. РУКОПИСИ

Рукописи су руком писане и украшене књиге писане на српском језику и на српском ћириличном писму, једна права уметничка дела.

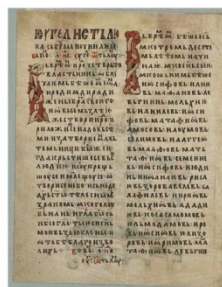
Нека од најзначајнијих рукописа је Мирослављево Јеванђеље, кодекс односно рукописна књига писана за Мирослава кнеза хумског, брата великог жупана Стефана Немање, из 12. века, највероватније из периода 1180-1191. године. То је један од најзначајнијих ћириличких споменика српске писмености из 12. века. Књига је по свом саставу јеванђелистар, богослужбена књига у којој су текстови распоређени према читањима у току црквене године.

Писана је за потребе Мирослављеве задужбине цркве светог Петра на Лиму, око које је касније настало Бијело Поље. Чуван је у српском православном манастиру Хиландар у Грчкој до 1896. године када је пренет у Београд и данас се налази у Србији.

Вуканово јеванђеље је, уз Мирослављево јеванђеље, најзначајнији споменик српске писмености с краја 12. века. Рукопис је настао у пећини, „код града Раса“, последњих година 12. века. Садржи 189. пергаментних листова, а припада типу „изборних јеванђеља“ (апракоса). Иако је назив Вуканово јеванђеље одомаћен, јеванђелистар је, по свему судећи, настао по наруџби Вукановог брата, Стефана Немањића, будућег краља Стефана Првовенчаног, још за живота њиховог оца Стефана Немање. До средине 19. века рукопис се чувао на Светој Гори, када га је Порфирије Успенски, заједно са једним листом Мирослављевог јеванђеља однео у Русију. Данас се налази у Јавној библиотеци у Санкт Петербургу.

Мирослављево јеванђеље, страна 1

Вуканово јеванђеље

Страница Минхенског псалтира

Хиландарски листићи

Маријино јеванђеље

Дивошево јеванђеље (14. вијек)

Никољско јеванђеље

Чајничко јеванђеље (Фото: Комисија за очување споменика БиХ)

10. Јеванђеље Николе Станевића, Београд, Србија, 14. век

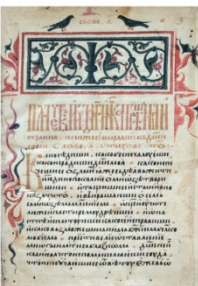
11. Четворојеванђеље патријарха Саве, 14. век

12. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 13. век

13. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 13. век

14. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 15. век

15. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 16. век

16. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 17. век

17. Псалтир Гаврила Тројичанина, Београд, Србија, 17. век

1. Мирослављево јеванђеље крај 12. века,
2. Вуканово јеванђеље крај 12. века,
3. Српски Минхенски Псалтир крај 14. века,
4. Хиландарски листићи крај 10. и почетак 11. века,
5. Маријино јеванђеље 11. век,
6. Дивошево јеванђеље 14. век,
7. Никољско јеванђеље крај 14. века,
8. Чајничко јеванђеље почетак 15. века,
9. Београдски паримејнак 13. век,
10. Јеванђеље Николе Станевића 14. век,
11. Четворојеванђеље патријарха Саве 14. век,
12. Јеванђеље монаха Романа 14. век,
13. Диоптра Пећка Патријаршија половина 15. века,
14. Четворојеванђеље тројице пљевалске друга половина 16. века,
15. Псалтир Гаврила Тројичанина, Свети Сава и Симеон (Стефан Немања) 17. век и 16. Ното signorum, Шестоднев и Хришћанска топографија Козме Индикоплова 17. век.

Минхенски Псалтир или Српски псалтир, буквар или абецедар из краја 14. века, најраскошнија српска књига из средњег века рађена је за кнеза Лазара 1371-1389 или за његовог сина Стефана Лазаревића, кнеза 1393-1402 и деспота 1402-1427. Има преко двеста страница, димензија 28 цм x 19.5 цм, од чега се на њих 148 налазе илустроване минијатуре. Данас је део колекције Баварске државне библиотеке, из Минхена, Немачка.

Доле су само 16. од многих рукописа који се чувају у региону.

http://moodle4.f.bg.ac.rs/file.php/366/Literatura/rakic_slikani_ukras_srpskih_rukopisa.pdf

4. ШТАМПАНЕ КЊИГЕ

Штампане књиге или србуље су прве штампане српске књиге за чију репродукцију је било потребно далеко мање времена од рукописних књига, писане на српском језику и српским ћириличним писмом. Прва позната штампана књига је била Октоих првогласника и Октоих петогласника Ђурђа Црнојевића штампана у Цетињу, у цетињској штампарији 1494. године., која се затвара само 2. године касније.

1. Октоих првогласника Ђурђа Црнојевића из 1494. године, 2. Октоих петогласника Ђурђа Црнојевића из 1494. године, 3. Псалтир с последовањем из 1544. године, манастир Милешева, 4. Београдско четворојевањђеље из 1552. године. Резао јероманах Мардарије, штампач Тројан Гундулућ, 5. Служабник Вићенца Вуковића из 1554. године, Венеција и 6. Буквар јеромонаха Саве Инока Дечанца из 1579. године, Венеција.

После пада Зете под Турску власт 1496. године и престанка рада Црнојевић штампарије, штампање српских богослужбених књига наставља се у 16. веку радом штампарије Божицара Вуковића и његових следбеника, пре свих сина Вићенца, у Венецији, Божицара Горажданина у Горажду, манастирских штампарија у Србији – Рујну, Грачаници, Милешеви, Мрксиној цркви, у Београду и у Скадру.

Издаје се Псалтир с последовањем штампан у манастиру Милешева, 1544. године. 17. августа (4. по старом календару) 1552. године завршено је штампање прве књиге у Београду, познате као “Београдско четворојеванђеље”. Књигу је ћириличким словима, која је резао јероманах Мардарије, штампан Тројан Гундулућ. Затим Служабник Вићенца Вуковића штампан у Венецији, 1554. године први српски буквар штампан 20. маја 1579. године у штампарији „Ђулијано Рампацети” у Венецији, посао урадио Сава Инок Дечанац јероманах из српског православног манастира Високи Дечани.

У Библиотеци САНУ и Архиву САНУ у оквиру Старе збирке чувају се 263. старе рукописне и штампане књиге.

Највећом збирком србуља располаже Библиотека Матице српске у Новом Саду. У њеним архивима налази се 30. српскословенских издања из српских штампарија са укупно 143. примерка и једним привезом, као и два румунска издања у три примерка.

Линк књиге ЋИРИЛИЦОМ ШТАМПАНЕ КЊИГЕ 15-17. ВЕКА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ:

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=661&m=2#page/1/mode/2up>

5. ПЕЧАТИ

Печати српских владара су оловни, воштани и златни отисци печата којима су се печатиле или оверавале повеље и уговори пре њиховог слања другим државама. У Србији су кориштени од 9. до 20. века а на слици доле је око 150. печата српских владара од 9. до 17. века.

На многим печатима је опис на српском језику и српском ћириличном писму, спомињу се српске земље и данас се налазе у архивама Венеције, Дубровника, Беча и Београда и по многим манастирима а највише у српском православном манастиру Хиландар у Грчкој.

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=67&m=2#page/44/mode/2up>

Златни печат кнеза Стројимира 9. век, и отисци или блombe печата архонта Дукље Петра, оца Јована Владимира 10. век, краља Константина Бодина, сина Михаило I Војислављевића 11. век, краљевића Ђорђа, сина краља Бодина Војислављевића прва половина 12. века, великог жупана Стефана Немање друга половина 12. века, кнеза хумског Мирослава, Стефана Кондостефана Комнина, још два великог жупана Стефана Немање и кнеза Стефана Страцимира, 12. век, 50 печата српских краљева и царева Немањића 13-15. века који се чувају у српском православном манастиру Хиланадару, печати Немањића, Мрњавчевића, Лазаревића, Бранковића, Балшића и осталих владара објављени у књизи "СТАРИ СРПСКИ ПЕЧАТИ И ГРБОВИ" др. Алекса Илића, 1910, Нови Сад, Србија, 13-17. века, златни печати цара Душана и цара Уроша 14. век и печати кнеза Лазара, деспота Стефана Лазаревића, деспота Ђорђа Бранковића и деспота Лазара Бранковића 14-15. век.

6. НОВАЦ

Српски новац је кован у два периода ковања. Први, средњовековни период од око 1102. до 1463. године и други, модерни период од 1868. године до данас.

Први бакарни новац су градска ковања Војислављевић династије 1102-1166. године, углавном ковања града Котора.

Први сребрни новац су ковања Немањић династије 1217-1371. године почевши са матапан врстом по узору на млетачки новац краља Стефана Првовенчаног 1217-1228.

Први ћирилични сребрни новац су ковања краља Стефана Драгутина 1276-1282.

За златни новац није познато да је кован. Постоји неки примерци али се за њих сматра да су модерни фалсификати. За време цара Душана и цара Уроша прављени су златни печати и њима печате повете.

Доле је непотпуна листа српских владара који су ковали новац:

Средњовековни период.

1. Краљ Владимир Други Војислављевић 1102-1114. 2. Рано издање града Котора ковано за време династије Војислављевић. 3. Касније издање града Котора 12. век. 4. Новац града Котора кован у време владавине српског великог жупана Стефана Немање 1166-1196. 5. Краљ Стефан Првовенчани 1217-1228. 6. Краљ Стефан Радослав 1228-1234. 7. Краљ Стефан Урош Велики 1243-1276. 8. Краљ Стефан Драгутин 1276-1282. 9. Краљ Стефан Урош Други Милутин 1282-1321. 10. Краљ Стефан Владислав Други 1321-1324. 11. Краљ Стефан Урош Трећи Дечански 1321-1331. 12. Краљ Стефан Душан 1331-1346, цар 1346-1355. 13. Цар Урош 1355-1371, 14. Краљ Вукашин и његовог брата деспот Угљеша Мрњавчевић 1365-1371. 15. Кнез Лазар 1371-1389. 16. Кнез Стефан Лазаревић 1393-1402, деспот 1402-1427. 17. Племић Вук Бранковић 1371-1397. 18. Племић Ђурађ Бранковић господара Косова 1410-1412, деспот 1427-1456 и његов син деспот Лазар Бранковић 1456-1458. 19. Племић Ђурађ II Балшић Страцимировић владар Зете 1385-1403. 20. Племић Балша III Балшић владар Зете 1403-1421. 21. Босански бан Стефан Други Котроманић 1322-1353. 22. Бан Твртка 1353-1377, краљ Стефан Твртко Први 1377-1391, краљ Стефан Дабиша 1391-1395. 23. Краљ Стефан Твртко Други 1404-1409 и 1421-1443. 24. Краљ Стефан Томаш 1443-1461 и његовог сина Стефана Томашевића 1461-1463.

Модерни период.

1. Књаз Михаило Обреновић III 1839-1842 и 1860-1868, тест 1. Пара.
2. Књаз Михаило Обреновић III, 1. пара 1868.
3. Књаз Михаило Обреновић III, 5. пара 1868.
4. Књаз Михаило Обреновић III, 10. пара 1868.
5. Милан Обреновић IV књаз 1868-1882 и краљ Милан I 1882-1889, 10. пара 1879.
6. Књаз Милан Обреновић IV, 1. динар 1875.
7. Књаз Милан Обреновић IV, 2. динара 1879.
8. Књаз Милан Обреновић IV, 5. динара 1879.
9. Краљ Милан I Обреновић, златник 20. динара 1882.
10. Краљ Петар I Карађорђевић 1903–1921, 2. Пара 1904.
11. Краљ Петар I Карађорђевић, 5. пара 1904.
12. Краљ Милан Обреновић I, 10. пара 1884.
13. Краљ Петар I Карађорђевић, 20. пара 1917.
14. Краљ Александар I Обреновић 1889-1901 и 1889-1904, 1. динара 1897.
15. Краљ Александар I Обреновић, 2. динара 1897.
16. Краљ Петар I Карађорђевић 1903–1921, 1. динара 1904.
17. Краљ Петар I Карађорђевић, 2. динара 1904.
18. Краљ Петар I Карађорђевић, 5. динара 1904.
19. Краљ Александар I Карађорђевић 1921-1934, 2. динара 1925.
20. Краљ Александар I Карађорђевић, 10. динара 1931.
21. Краљ Александар I Карађорђевић 20. динара 1931.
22. Краљ Александар I Карађорђевић, златни 1 дукат 1932.
23. Краљ Петар II Карађорђевић 1934-1945, 20. динара 1938.
24. Краљ Петар II Карађорђевић, 50. динара 1938.

Линк сајта моје збирке српског средњовековног новца:

<http://www.serbianmedievalcoins.com>

7. ЦРКВЕ, МАНАСТИРИ И ТВРЂАВЕ

Српска православна црква је настала пред крај 12. и почетком 13. века а постала је аутокефална 1219. године одобрењем Грчке православне цркве. СПЦ има неколико хиљада црква у региону које датирају од 6. века и велики број манастира које је све изградио српски народ уз финансирање српских владара. Многи од ових манастира су настали у време Немањића од 12. века и имају иконе и фреске од изузетног значаја и вредности за хришћанску и светску културу.

У 1. архиепископији, 34. епископије и 4. митрополије, МПЦ (аутокефална од СПЦ од 1959.) и у Јерусалиму и Грчкој, укупно у 39. епархија постоји 508. манастира српске православне цркве!

Архиепископија београдско-карловачка има 7. манастира. Епархија банатска има 9. манастира. Епархија бањалучка има 9. манастира. Епархија бачка има 5. манастира. Епархија бихаћко-петровачка има 7. манастира. Епархија браничевска има 24. манастира. Епархија британско-скандинавска има 3. манастира. Епархија будимљанско-никшићка има 23. манастира. Епархија будимска има 2. манастира. Епархија буеносајреска има 2. манастира. Епархија ваљевска има 11. манастира. Епархија врањска има 14. манастира. Епархија горњокарловачка има 4. манастира. Епархија далматинска има 6. манастира. Епархија диселдорфска и њемачка има 2. манастира. Епархија жичка има 37. манастира. Епархија западноамеричка има 5. манастира. Епархија западноевропска има 3. манастира. Епархија захумско-херцеговачка и приморска има 8. манастира. Епархија зворничко-тузланска има 21. манастир. Епархија источноамеричка има 3. манастира. Епархија канадска има 1. манастир. Епархија крушевачка има 19. манастира. Епархија милешевска има 16. манастира. Епархија нишка има 40. манастира. Епархија новогрчаничко-средњозападноамеричка има 3. манастира. Епархија осјечкопољска и барањска има 1. манастир. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска има 35. манастира. Епархија славонска има 4. манастира. Епархија сремска има 22. манастира. Епархија темишварска има 5. манастира. Епархија тимочка има 11. манастира. Епархија шабачка има 14. манастира. Епархија шумадијска има 27. манастира. Митрополија аустралијско-новозеландска има 3. манастира. Митрополија дабробосанска има 9. манастира. Митрополија загребачко-љубљанска има 4. манастира. Митрополија црногорско-приморска има 49. манастира. МПЦ — Охридска архиепископија има 36. манастира. Остали српски манастири су 4. манастира, један у Јерусалиму и три у Грчкој.

Овде је само једна мала листа од 39. најзначајних црква и манастира српске православне цркве са именима ктитора.

1. Црква Светог Архангела Михаила у Стону, краљ Михаило I Војислављевић 1050-1081, данас у Хрватској.
2. Манастир Ђурђеви Ступови у Расу, Србија, изграђен после 1168, велики жупан Стефан Немања 1166-1196.
3. Манастир Студеница, Србија, 1183 - око 1191, велики жупан Стефан Немања 1166-1196.
4. Манастир Хиландар, велики жупан Стефан Немања са својим сином Светим Савом, Грчка, 1198.
5. Градац, црква Вазнесења Господњег код Чачка, Србија, око 1189. године, жупан Страцимир Завидовић, брат Стефана Немање.
6. Свети Петар код Бијелог Поља, данас Црна Гора, око 1190. године, Мирослав Завидовић, брат Стефана Немање.
7. Манастир Ђурђеви ступови у Беранама, данас Црна Гора, пре 1219. године, Стефан Првослав 1174-1244, син великог жупана Тихомира, најстаријег брата Стефана Немање.
8. Манастир Морача, 1251-1252, данас Црна Гора, Стефан Вукановић Немањић 1194-1264, син Вукана Немањића и брат Ђорђа и Дмитра Немањића, унук великог жупана Стефана Немање.
9. Манастир Давидовица, 1281, данас Црна Гора, Жупан Дмитар Вукановић Немањић 1194-1286, син Вукана Немањића, унук великог жупана Стефана Немање.
10. Манастир Жича, Србија, 1207-1220, Краљ Стефан Првовенчани 1217-1228.
11. Манастир Придворица, изграђен у 12. веку, у исто време када и суседна Студеница, Србија, око 1195. године, Краљ Стефан Првовенчани.
12. Манастир Милешева, Србија, 1235. Место где је Свети Сава сахрањен 1236. а бан Твртко крунисан за краља 1377. године, Краљ Стефан Владислав I 1234-1243, син краља Стефана Првовенчаног.

13. Црква апостола Петра и Павла у Расу код Новог Пазара, Србија, оригинално изграђена у 6. веку, обновио велики жупан Стефан Немања 1166-1196. 14. Црква Светог Луке у Котору, 1195, данас Црна Гора, Велики жупан Стефан Немања 1166-1196. 15. Пећка Патријаршија, Косово и Метохија, Србија, Краљ Стефан Урош I 1243-1276. 16. Манастир Сопоћани, Србија, 1255, Краљ Стефан Урош I 1243-1276. 17. Манастир Градац код Рашке, Србија, око 1270. године, Краљица Јелена Анжујска. 18. Црква Свети Ахилије у Ариљу, Србија, 1296, Краљ Стефан Драгутин 1276-1282. 19. Манастир Трноша код Лознице, Србија, 1276-1282, Краљица Каталина Арпадовић 1256-1316. 20. Манастир Бешеново, Фрушка Гора Војводина, Србија, Краљ Стефан Драгутин 1276-1282. 21. Манастир Велика Ремета, Фрушка Гора Војводина, Србија, Краљ Стефан Драгутин 1276-1282. 22. Манастир Мала Ремета, Фрушка Гора, Војводина, Србија, Краљ Стефан Драгутин 1276-1282. 23. Манастир Бањска код Звечана, Косово и Метохија, Србија, око 1315, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321. 24. Манастир Свети Ђорђе у Старом Нагоричану код Куманова, 1313, данас Северна Македонија, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321.

25. Манастир Грачаница, Косово и Метохија, Србија, око 1315, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321. 26. Црква Богородица Љевишка, Призрен, Косово и Метохија, Србија, око 1313-1314, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321. 27. Краљева црква у Студеници, Србија, 1314, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321. 28. Српски манастир светих Архангела у Јерусалиму, 1312-1313, Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321. 29. Манастир Тавна код Бијељине, данас Република Српска, Краљ Стефан Владислав II 1316-1325. 30. Манастир Високи Дечани, Косово и Метохија, Србија, 1327-1335, Краљ Стефан Урош III Дечански 1321-1331. 31. Манастир Свети Архангели, Призрен, Косово и Метохија, Србија, 1343-1352, Краљ и од 1346 цар Стефан Душан 1331-1355. 32. Манастир Матејче који је цар Стефан Душан започео а довршио његов син цар Стефан Урош 1355-1371. 33. Манастир Метеори, Грчка, 1334, цар Јован Урош (Дука Палеолог) Немањић 1371-1372. 34. Манастир Лесново, 1341, данас у Северној Македонији, војвода Јован Оливер, деспот 1346-1356 током владавине цара Душана. 35. Манастир Светог Николе у Псачи, 1354, данас у Северној Македонији, Српски великаш кнез Паскач или његов син севастократор Влатко. 36. Манастир Светог Димитрија, Скопље, данас Северна Македонија, цар Стефан Душан започео 1346 а краљ Марко Мрњавчевић завршио 1371-1395.

37. Манастир Раваница, Србија, 1375-1388, Кнез Стефан Лазар 1371-1389. 38. Манастир Љубостиња, Србија, 1388). Жена кнеза Стефана Лазара, Кнегиња Милица 1335-1405. 39. Манастир Манасија, Србија, 1407-1418, кнез и Деспот Стефан Лазаревић 1402-1427 син кнеза Стефана Лазара 1371-1389. Само неке од српских тврђава: 1. Соко град, Србија, који је 1172 освојио и користио велики жупан Стефан Немања 1166-1196. 2. Маглич, Србија, који је обновио и користио краљ Стефан Првовенчани 1217-1228. 3. Рас, Нови Пазар, Србија, користио велики жупан Стефан Немања и његов син краљ Стефан Првовенчани 12. и 13. век. 4. Козник, Копаоник, Србија, највероватније подигнут за време владавине кнеза Стефана Лазара 1371-1389. 5. Ново Брдо, Косово и Метохија, Србија, веома важан трговачки и руднички центар са ковницом новца средњовековне Србије за време кнеза Стефана Лазара и деспотовине Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића, 14. и 15. век. 6. Сребреник, данас у Босни и Херцеговини, изградио 1333 бан Стефан II Котроманић а користио и српски краљ Твртко I Котроманић. 7. Вршац, изградио мађарски краљ Бела IV у 13 веку а кориштен током деспотовине Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића у 15. веку. 8. Ужице, градили у другој половини 14. века велики војвода Војислав Војиновић (око 1355-1363), а потом и његов братанац жупан Никола Алтомановић (1366-1373) најјаче велможе у Србији тог времена. 9. Смедерево, изградио деспот Ђурађ Бранковић 1427-1430.

8. ФРЕСКЕ

Постоји на десетине хиљада фресака српских владара, чланова њихових породица, српских ратника, анђела и разних библијских сцена у свакој цркви и манастиру, уметничка дела од непроцењиве вредности за српску и светску културу и цивилизацију.

Доле су само неке од многих фресака српских владара.

1. Краљ Михаило I Војислављевић 1050-1081 (Црква Светог Архангела Михаила у Стону, данас Хрватска).
2. Велики јупан Стефан Немања 1166-1196 (манастир Студеница, Србија).
3. Велики кнез Вукан Немањић 1202-1204 (Црква Богородице Љевишке - Призрен, Косово и Метохија, Србија).
4. Краљ Стефан Првовенчани 1217-1228 (Црква Богородице Љевишке - Призрен, Косово и Метохија, Србија).
5. Краљ Стефан Радослав 1228-1234 (Пећка Патријаршија Манастир - Пећ, Косово и Метохија, Србија).
6. Краљ Стефан Владислав I 1234-1243 (Пећка Патријаршија Манастир - Пећ, Косово и Метохија, Србија).
7. Краљ Стефан Урош Велики 1243-1276 (манастир Сопоћани, Србија).
8. Краљ Стефан Драгутин 1276-1282 (Црква Светог Ахилија у Ариљу, Србија).
9. Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321 (Црква Богородице Љевишке - Призрен, Косово и Метохија, Србија).
10. Краљ Стефан Владислав II 1321-1324 (Пећка Патријаршија Манастир - Пећ, Косово и Метохија, Србија).
11. Краљ Стефан Урош III Дечански 1321-1331 (Манастир Високи Дечани, Косово и Метохија, Србија).
12. Стефан Душан као краљ 1331-1346 (Пећка Патријаршија - Пећ, Косово и Метохија, Србија).
13. Стефан Душан као цар 1346-1355 (Манастир Лесново, данас Северна Македонија).
14. Цар Симеон Сениша 1359-1371 (Пећка Патријаршија Манастир - Пећ, Косово и Метохија, Србија).
15. Цар Стефан Урош 1355-1371 (манастир Светог Николе у Псачи, данас Северна Македонија).
16. Краљ Вукашин Мрњавчевић 1365-1371 (манастир Светог Николе у Псачи, данас Северна Македонија).
17. Краљ Марко Мрњавчевић 1371-1395 (Манастир Светог Димитрија - Скопље, данас Северна Македонија).
18. Кнез Стефан Лазар 1371-1389 (манастир Љубостиња, Србија).
19. Деспот Стефан Лазаревић 1402-1427 (манастир Манасија, Србија).
20. Деспот Ђурађ Бранковић 1427-1456 (Есфигменска повеља).

9. КТИТОРСКИ НАТПИСИ

Ктиторски натписи су писани на српском језику и ћириличном писму поред фресака владара који су изградили или довршили цркве и манастире у којима се налазе.

Неки примери су “ВСЕ СРПСКІЕ ЗЕМЛЕ ХТНТОРЪ” (СВИХ СРПСКИХ ЗЕМАЉА КТИТОР) натпис поред фреске Стефана Немање 1166-1196 где је он приказан поред три своја сина, Саве Немањића, првог српског архиепископа 1219-1236, лево и краља Стефана Немањића Првовенчаног 1217-1228 и Вукана, десно у Богородица Љевишка средњовековној српској православној цркви из 14. века у граду Призрену, Косово и Метохија, Србија.

“СТЫ САВА ПРЪWSCЦНЪН АРХННСПЪ ВСЕ СРЪБЪСКЕ ЗЕМЛЕ Н ПОМОРСКЕ” (СВЕТИ САВА ПРВИ АРХИЕПИСКОП СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ПОМОРСКЕ) натпис поред фреске Светог Саве, из 13 века, сина великог жупана Стефана Немање, првог српског архиепископа и оснивача Српске Православне Цркве аутокефалне од 1219. године, из српског православног манастира Студеница у Србији. Такође у Студеници је, поред краља Стефана Првовенчаног и његовог сина краља Радослава, натпис: “СТЕФАН КРАЉ СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ СИН НЕМАЊЕ И СТЕФАН УНУК НЕМАЊЕ”.

“ВЪ ХА БА БЛГОВЪРНЫ КРЉЪ И ГДИНЪ • СТЕФАНЪ СНЪ ВЕЛКОГО КНЕЗА ВЉКАНА • ВЪНУКЪ СТААГО СУМЕОНА НЕМАЊЕ ХИТОРЪ СТААГО МЪСТА СЕГО” (У ХРИСТА БОГА БЛАГОВЕРНИ КРАЉЪ И ГОСПОДИН • СТЕФАН СИН ВЕЛИКОГА КНЕЗА ВУКАНА • УНУК СВЕТОГ СИМЕОНА НЕМАЊЕ КТИТОР СВЕТОГ МЕСТА ОВОГА) натпис поред фреске кнез Стефан Немањић, син Вукана, брата светог Саве, из 13 века, из српског православног манастира Морача који се налази у долини реке Мораче у Колашину, данас централна Црна Гора.

На крају другог реда до средине четвртог реда пише: “... СТЕПАНЪ УРОШЪ КРА ВСЪХ СРЪСКНЪИХ ЗЕМЛ Н ПОМРЪСКНХЪ...” (...СТЕФАН УРОШ КРАЉ СВИХ СРПСКИХ ЗЕМАЉА И ПОМОРСКИХ...). И на крају деветог реда: “... Н ХТНТОРЪ МСТАСГАСТГО.” (... И КТИТОР ОВОГ СВЕТОГ МЕСТА) натпис поред фреске краља Стефана Уроша II Милутина такође у цркви Богородица Љевишка.

„САМОДРЪЖЪАЦЪ ВСЕХЪ СРЪПЪКИХЪ ЗЕМЉЪ И ПОМОРЪСКНХЪ Н ХТНТОРЪ” (САМОДРЖАЦ СВИХ СРПСКИХ ЗЕМАЉА И ПРИМОРСКИХ КТИТОР) натпис поред још једне фреске краља Стефана Уроша II Милутина у манастиру Грачаница српском православном манастиру који се налази на Косову и Метохији, у Србији.

“СТЫ КРА УРШЪ Г ВСЕ СРПСКНЕ ЗЕМЛЕ Н ПОМРЪСКНЕ Н ХТНТОРЪ МЪСТАСЕГОСТГО.” (СВЕТИ КРАЉ УРОШ ГОСПОДАР СВИХ СРПСКИХ ЗЕМАЉА И ПОМОРСКИХ И КТИТОР ОВОГ СВЕТОГ МЕСТА). Натпис поред фреске краља Стефана Уроша Трећег Дечанског 1321-1331, у манастиру Високи Дечани српском православном манастиру који се налази на Косову и Метохији, у Србији.

“СТЪФАНЪ ВЪ ХА БА ВЪРНЪ НРЪ ВНСОК Н КРЉЪ ВСЕ СРПСКІЕ ЗМЛ И ПОМОРСКІЕ Н ХТНТОРЪ МСТАСГАСТГО.” (СТЕФАН У ХРИСТА БОГА ПОБОЖНИ ГОСПОДИН ВИСОКИ КРАЉ СВИХ СРПСКИХ ЗЕМАЉА И ПОМОРСКИХ И КТИТОР ОВОГ СВЕТОГ МЕСТА). Натпис поред фреске краља Стефана Душана 1331-1346, цара 1346-1355 у манастиру Високи Дечани српском православном манастиру који се налази на Косову и Метохији, у Србији.

Доле слика само малог броја ктиторских композиција српских владара из српских православних манастира.

1. Велики жупан Стефан Немања црква Богородица Љевишка 14. век, 2. Велики жупан Стефан Немања са синовима првим српским архиепископом Светим Савом, краљем Стефаном Првовенчаним и Вуканом црква Богородица Љевишка 14. век, 3. Свети Сава манастир Студеница 13. век, 4. Краљ Стефан Првовенчани и краљ Радослав манастир Студеница 13. век, 5. Кнез Стефан Немањић син Вукана манастир Морача 13. век, 6. Краљ Стефан Урош Други Милутин црква Богородица Љевишка 14. век, 7. Краљ Стефан Урош Други Милутин манастир Грачаница 14. век, 8. Краљ Стефан Душан манастир Високи Дечани 14. век, 9. Краљ Стефан Урош Трећи Дечански манастир Високи Дечани 14. век, 10. Цар Урош и краљ Вукашин Мрњавчевић манастир Псача 14. век, 11. Кнез Лазар манастир Раваница 14. век, 12. Деспот Стефан Лазаревић манастир Манасија 15. век, 13. Лоза Немањића Грачаница прва половина 14. века, 14. Лоза Немањића Високи Дечани средина 14. века и 15. Лоза Немањића Пећка Патријаршија друга половина 14. века.

10. НАГРОБНИ СПОМЕНИЦИ

Места почивања, саркофази и надгробни споменици српских владара и њихових поданика су неми сведоци дуге и бурне историје српског народа, њиховог постојања и постојања српског језика и српског ћириличног писма не само у данашњој Србији него и у околним држава читавог региона доказ колико се далеко простирала средњовековна Србија!

Места почивања српских владара.

1. Велики жупан Стефан Немања 1166-1196 (Манастир Студеница, Србија), 2. Краљ Стефан Првовенчани 1217-1228 (Манастир Студеница, Србија), 3. Краљ Стефан Владислав I 1234-1243 (Манастир Милешева, Србија), 4. Краљ Стефан Урош I 1243-1276 (Манастир Сопоћани, Србија), 5. Краљ Стефан Драгутин 1276-1282 (Манастир Ђурђеви Ступови, Србија), 6. Краљ Стефан Урош II Милутин 1282-1321 (Црква Свете Недеље у Софији, Бугарска), 7. Краљ Стефан Урош III Дечански 1321-1331 (Манастир Високи Дечани, Косово и Метохија, Србија), 8. Краљ 1331-1346 и цар Стефан Душан 1346-1355 (Првобитно манастир Свети Архангели, Призрен, Косово и Метохија, Србија, данас у цркви Светог Марка, Београд, Србија), 9. Цар Стефан Урош 1355-1371 (Манастир Нови Јазак на Фрушкој гори, Србија), 10. Кнез Стефан Лазар 1371-1389 (Манастир Раваница, Србија), 11. Кнез 1393-1402 и деспот Стефан Лазаревић 1402-1427 (Манастир Манасија, Србија), 12. Краљ Стефан Томашевић 1461-1463 (Фрањевачки манастир у Јајцу, данас Босна и Херцеговина).

Надгробни ћирилични споменици поданика српских владара.

1. "ГРОБ СЛУГЕ БОЖИЈЕ МАРИЈЕ БОГОСЛАВЕ ... 1292" из времена владавине српског краља Стефана Уроша II Милутина (1282-1321).
2. У ЛЕТО ... 1327 У ВРЕМЕ КРАЉА УРОША ... ПРЕСТАВИ СЕ РАБ БОЖИ МОНАХ НИКОЛА СВЕТОВНОГ ИМЕНА ЧЕЛНИК ВЛГДРАГ ..." из времена владавине српског краља Стефана Уроша III Дечанског (1321-1331).
3. "А ОВ-ДЕ ЈЕ МЕ-СТО ПОКО-ЈА СЛУ-ГЕ БОЖИЈЕГ ПРЕ-ЗВИ-ТЕ-РА СТИ-ПА-НА ЗВАНОГ МИР-СКИ ДРА-ГО-СЛАВ ВАСИЉЕ-ВИЋ. ПОГИБЕ У ДА-НИ-МА ЦАРА УРО-ША, А У ДРЖА-ВИ КНЕ-ЗА ЛАЗА-РА ..." из времена владавине српског цара Уроша (1355-1371) и кнеза Лазара (1371-1389).
4. "МЕСЕЦА ЈАНУАРА УСПЕ РАБ БОЖИЈИ ДАБИЖИВ ЕНОХИЈАР ЦАРА УРОША СВЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ, ГРЧКЕ И ПОМОРСКЕ, У ЛЕТО 1362 ..." из времена владавине српског цара Уроша (1355-1371).
5. "ОВДЕ ЛЕЖИ ДОБРИ ЈУНАК И ЧОВЕК, ВЛАТКО ВУКОВИЋ" учесник косовске битке, споменик из 1392. године из времена владавине краља Дабихе (1391-1395) и кнеза Стефана Лазаревића (1389-1402).
6. "✝ ЈА, ДЕСПОТ СТЕФАН, СИН СВЕТОГА КНЕЗА ЛАЗАРА И ПО ПРЕДСТАВЉАЊУ ТОГА МИЛОШЋУ БОЖИОМ БИХ ГОСПОДИН СВИМ СРБИМА И ПОДУНАВЉУ И ПОСАВЉУ И ДЕЛУ УГАРСКЕ ЗЕМЉЕ И БОСАНСКЕ А ЈОШ И ПРИМОРЈУ ЗЕТСКОМ ...". Споменик на месту смрти деспота Стефана Лазаревића (1402-1427).
7. "ОВУ КУЛУ И ЗАВЕСУ ОБНОВИО ЈЕ ЂУРАЂ, ДЕСПОТ СРПСКИ 1448." Натпис деспота Ђурђа Бранковића (1427-1456).
8. "У ИМЕ ОЦА И СИНА И СВЕТОГА ДУХА АМИН ОВДЕ ЛЕЖИ ВИГЊА МИЛОШЕВИЋ СЛУЖИО БАНУ СТЕФАНУ И КРАЉУ ТВРТКУ И КРАЉУ ДАБИШИ И КРАЉИЦИ ГРУБИ И КРАЉУ ОСТОЈИ ...". Служио пет босанских владара од 1322-1353 до 1398-1404!
9. "... ДАН ПРЕДСТАВИ СЕ : САВА : А МИРСКИ НАЗВАН СТРАЦИМИР БАЛШИЋ И ВЈЕЧНА МУ ПАМЈАТ У ЛЕТО 1372 ...". Споменик из времена владавине кнеза Лазара (1371-1389).
10. "А ОВДЕ ЛЕЖИ ПОХВАЛНИ МИ ЈУНАК РАДИХНА И ОВО УСЈЕЧЕ СИН МУ ВУКОСАВ." Српски ћирилични споменик из 15. века.
11. "ПРЕСТАВИ СЕ РАБ БОЖИ ДМИТАР СВЕТОВНО (ИМЕ) РАДОМИР ЖУПАН ...". Српска титула жупан.
12. "... СТЕФАНУ ЗОВИНИЋУ СРБИНУ, КОЈИ ЈЕ ИЗБЕГАО ОД ТУРСКОГ НАСИЉА ...". Споменик из 16. века.

13. "ОВДЕ ЛЕЖИ МИЛОШ БРАТОСАЛИЋ НА СВОЈОЈ ЗЕМЉИ НА ВИСОРАХ (ВИСОРИ) А ПОСТАВИШЕ БИЉЕГ СИНОВИ ПРИБИСАВ И ПРИБИЛ И РАДИШ И (МИ)ЛИША И ВУК И С РОДОМ...". Споменик на српском језику и ћириличном писму и са српским именима.
14. "ИЗИЈАБЕГ ЋОРОВИЋ 1862-1985 НИШАНЕ ПОДИЖЕ КЋЕР БЕГА И УНУЧАД." Србин муслиман.
15. "У ИМЕ ОЦА И СИНА И СВЕТОГА ДУХА ОВДЕ ЛЕЖИ ПРЕЉУБ МАЧАК НА СВОЈОЈ ПЛЕМЕНИТОЈ ЗЕМЉИ ...". Споменик из 15. века.
16. "... ПОД ОВОМ ГРОБНИЦОМ ПОЧИВАЈУ КОСТИ ЈУНАЧКОГА СРБИНА КЕЊА СТАНКОВА ЈАНКОВИЋА КОЈИ ЈЕ ЈЕДНОМ Г. 1835. А ДРУГОМ Г. 1852. НА УДАРАЦ ГРАДА ЖАБЉАЧКОГА ПРВИ ОД СВИЈУ ВИТЕЗОВА ЦРНОГОРСКИЈЕХ." Србин Црногорац из 19. века.
17. "ОВДЕ ПОЧИВАЈУ КОСТИ ШУТА РАДОЊИНА СПАХИЋА-ДРЕКАЛОВИЋА КОЈИ ЈЕ СЛУЖИО ТРИ ЦРНОГОРСКА ГОСПОДАРА: ВЛАДИКУ РАДА, КЊАЗА ДАНИЛА И КРАЉА НИКОЛУ. РОЂЕН 1817-1903 И ЊЕГОВА ДВА УНУКА СИМА И ДИМИТРИЈА ЛАКА ИМ СРПСКА ЗЕМЉА." Црна Гора названа српском земљом.
18. "ОВДЈЕ ПОЧИВАЈУ КОСТИ ПОМОРСКОГ КАПЕТАНА ИЛИЈЕ М.МИАМЛЛОВИЋА (МИХАИЛОВИЋА - грешка клесара) УПРАВИТЕЉА УЛЦИЊСКЕ ЛУКЕ РОЂЕН ГОД 1849. 16 ЈУЛИА У КРУШЕВИЦЕ БОКИ КОТОРСКОЈ ПРЕСЕЛИ СЕ У ВЈЕЧНОСТ ГОД 1903 9 НОВЕМБРА ЛАКА МУ СРПСКА ЗЕМЉА." Још један пример где је Црна Гора названа српском земљом.
19. "МАРКО ПЕТРАНОВИЋ ИЗ ДРНИША, ОТАЦ ЧЕДОЉУБИВИ, ЖАРКИ РЕВНИТЕЉ ПРАВОСЛАВЉА, ЉУБИТЕЉ СРБСТВА И ПРОСВЈЕТЕ, РЕВНОСТНИ ЧЛАН ПРАВОСЛАВНОГ ШИБЕНИЧКОГ ОБШТЕСТВА." Споменик у данашњој Хрватској.
20. "ОВДЈЕ ПОЧИВА САВА БЈЕЛАНОВИЋ ВОЂА ДАЛМАТИНСКИЈЕХ СРБА РОЂЕН НА ОВОЈ ГРУДИ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ УМРО ЈЕ У ЗАДРУ 2. МАРТА 1897. У КРАТКОМ СВОМЕ ВИЈЕКУ СРПСКОМ РОДУ СЕ ОДУЖИО СРПСКИ РОД ЈЕ ЗАДУЖИО ...". Далмација у данашњој Хрватској названа српском земљом.

ЗАКЉУЧАК

Писменост код Срба постоји најкасније од 9. века од када користе ћирилично писмо настало од грчког писма које су користили до тада а Српска Православна Црква постоји од краја 12. и почетка 13. века, аутокефална од 1219. године. На многим фрескама из 13. и 14. века Свети Сава је назван "први српски архиепископ". Сава је умро 1236. године што само по себи доказује постојање Српске Православне Цркве почетком 13. века чији је он, за живота, био "први архиепископ".

Постоји обиље материјалних доказа постојања српског народа и њихове писмености, најкасније од 7. века, у историјским списима, повељама, рукописима, штампаним књигама, печатима, блонбама, новцу, верским и војним објектима, црквама, манастирима и тврђавама, фрескама, ктиторским натписима, местима почивања, саркофазима и надгробним споменицима.

Све у свему ово су многобројна сведочанства једне пребогате историје и прелепог културног наслеђа једног народа.